

# Kulturmanifestet

Skal alle med?

Karin Hindsbo og Kristian Meisingset

Drammen, 30. januar

# Et nytt kulturmanifest

Kan kultureliten finne et felles ståsted? Det spør to som står langt fra hverandre: Museumsdirektør **Karin Hindsbo** og Minerva-redaktør **Kristian Meisingset**.

tekst Karin Hindsbo og Kristian Meisingset illustrasjon Bjørn Rune Lie

I FORRIGE NUMMER AV AFTENPOSTEN K ble kultureliten dekket i en storreportasje. De fleste i saken er enige om at det også i vårt samfunn finnes en slik elite, men det er ulike meninger om hvem det er. Uenighetene skyldes i stor grad at to helt ulike synspunkter på kulturen lever sterkt side om side.

På den ene side ønsker man at «kulturen skal være for alle». Måntraet har vært bærende gjennom det rødgrønne Kulturloftet, den nye kulturministeren har understreket at den offentlig finansierte kulturen bærer legitimitet så lenge ingen føler seg ekskludert, og store deler av kulturlivet bekrefter og viderefører måntraet.

På den annen side har man altså en idé om en kulturelite. Den sier at deler av kulturen bare forstås av en mindre gruppe mennesker, og at de i prinsippet er ekskluderende overfor andre. Kultureliten betraktes gjerne som sneversynt og selvrefererende, derfor vegrer mange i kulturverdenen seg mot å bli forbundet med begrepet. I Norge eksisterer det dermed en kulturelite som ikke liker etiketten «elite» og tar avstand fra den.

Spørsmålet er om det gir mening å bevare begge disse ideene. Kan en elite gjøre kultur tilgjengelig for alle? Eller hvis kulturen er for alle, hvorfor snakker vi da om en elite?

**NYTTÅRSFORSETTET.** Vi er to personer som sikkert hører til i den såkalte kulturliten, selv om begge strøk på Aftenposten Ks test i forrige nummer. Samtidig har vi ulike bakgrunner, ulike politiske ståsteder og ulike innfallsvinkler til kulturen. Vårt nyttårsforsett er å lytte til det den annen sier og skrive et manifest ut fra et felles ståsted.

Hindsbo er merknad feminist fra Danmark, og Meisingset er dypt blå liberaler fra Sandnes. Hindsbo er kunsthistoriker og museumsdirektør i Kristian sand og snart i Bergen, og Meisingset er litteraturviter og medredaktør i Minerva, bosatt i Oslo.

Mens Hindsbo med glede betaler sin skatt og mener at særlig de store kulturinstitusjonene må levere på kravene som settes til dem politisk, mener Meisingset at skattene må ned og at staten må få mindre makt og betydning i kulturlivet. Mens Hindsbo flere ganger har uttalt seg om kunstneres dårlige levekår og ønsker høyere honorarer, mener Meisingset at kunstnere ofte krever for mye og overvurderer egen betydning i samfunnet.

Meisingset har diskutert kultureliten tidligere og blitt kritisert for å være forutinntatt i sin kritikk av den rødgrønne kulturpolitikken. Hindsbo byr seg av prinsipp ikke om ordet elite og hater hierarkiseringer. Likevel sitter hun i en lederposisjon i kulturlivet og kan ikke, selv om hun gjerne ville, unnsi seg ideen om en kulturelite. Meisingset er fortaler for eliten, og Hindsbo tildelte ham en ego-pris til jul. Kan vi finne noe felles grunnlag i det hele tatt?

Vi måtte ta noen runder. Meisingset insisterte på å jevne sentrale kulturinstitusjoner med jorden fordi de har solgt ut til det populære, mens Hindsbo diktet hjemme-strikkede paroler som «stil er et borgerdyr som laller sin dårlige ånde for smak».

Vi ble til slutt enige om at ingen av de to ideene «kultur for alle» eller «elite» er holdbare i deres rene form. Det er ikke slik at kulturen alltid er helt åpen slik at alle kan like den. Det er heller ikke slik at det bare er en liten, spesialisert elite som forstår kultur av høy kvalitet.

Vi ble også enige om dette: Hvis det er én av ideene som må forkastes fullt og helt, så er det tanken om «kultur for alle». Vi finner enhetstenkingen i begrepet «alle» mer problematisk enn hierarkiet i begrepet om «elite». Rommet for forskjeller må vinne over ønsket om likhet.

Med det som bakgrunn kom vi frem til noen mulige konklusjoner:



## Kulturmanifestet

- Kultur kan ikke være for alle!
- Mennesker er forskjellige og har ulike interesser. Det er utopisk at noe i denne verden kan være for alle. Avskaff enhetstenkingen. Forby uttrykket «folk flest».
- Kultur skal heller ikke være reservert eliten. Kultur er mangfoldig og kultur skal nå et mangfold av mennesker. Kultur av høy kvalitet kan man finne overalt.
- Avskaff snobberiet og enhver kategorisering i fin-kultur og populærkultur. Kultur er heslig, raffinert, banal, subtil, usynlig, storslått, liketil og snirklete.
- Viten må tas på alvor. Anerkjenn kunnskapen hos kunstnere og de som jobber med kultur. En hver form for kulturelite må anerkjenne sin posisjon og sin kompetanse.
- Publikum må tas på alvor. Det er kulturinstitusjonenes oppgave både å være nyskapende og å formidle. Jo større de er, desto lengre og mere ekspressivt skal de nå ut. Likevel må de ha ulike profiler og tydelig identitet. Historien må huskes og kritiseres, men det skal handles i nuet og tenkes fremadrettet. Det er til enhver tid oppgaven for Nationaltheatret, Nasjonal-museet og øvrige store institusjoner i Norge.
- De mindre institusjonene trenger utelukkende å fokusere på kunstnerisk innovasjon. Gi dem rom og ressurser. Kutt ut en-arterte kravene til ulike institusjoner.
- Kulturhusene bygges ut overalt. Men for å være populære blir de fort identitetsløse reproducenter av samme repertoar. I stedet må de være innovative, ha utsyn og knytte bånd til lokalt kulturliv. Stopp pengenebruket på nye bygg, og steng kulturhus som kun er tomme skall. Bruk pengene på uavhengig kultur i stedet.
- Alle offentlige rom bør være en arena for kultur. Vi må ha mer opera på gaten, ballett i skolen, performance på arbeidsplassen, eksperimentelt teater i skogen, visuell kunst på sjøen og musikk på fjellet.
- Støtten må rettes mest mulig mot kunstnere, arbeidet må honoreres, og kunstnere trenger ikke å formidle alt hele tiden. Kulturen er intim og ethvert menneske er implisert. Er kultur relevant for minst ett annet menneske, har vi seiret!



## Karin Hindsbo

- Museumsdirektør
- Kunsthistoriker fra København
- Mørkerød feminist
- Hater hierarkier og ordet elite
- Staten bør støtte kunstnere mer



# Kristian Meisingset

- Medredaktør Minerva
- Litteraturviter i Oslo
- Dypblå liberaler
- Staten må få mindre makt
- Kunstnerne krever for mye

# Utgangspunktet

- «Kultur skal være for alle».
- Samtidig: Det finnes en kulturelite.
- Er begge deler mulig samtidig?

**Hadia Tajik:**

«Det er viktig at kunsten ikke er et elitistisk prosjekt, men åpen og tilgjengelig for alle.»

**Thorild Widvey:**

«(...) det er et helt grunnleggende prinsipp at ingen skal føle seg ekskludert fra offentlige kulturtilbud allerede i utgangspunktet.»

# 1. Kultur kan ikke være for alle!

- Rommet for forskjeller må vinne over ønsket om likhet.

## 2. Avskaff enhetstenkningen

- Vi er forskjellige og har ulike interesser.
- Utopisk at noe i denne verden kan være for alle.
- Forby uttrykket «folk flest».



## 3. Kultur er mangfoldig

- Kultur skal heller ikke være reservert eliten.
- Kultur skal nå et mangfold av mennesker.

## 4. Avskaff snobberiet

- Avskaff enhver kategorisering i finkultur og populærkultur.
- Kultur er heslig, raffinert, banal, usynlig, storslått og snirklete.

## 5. Viten må tas på alvor

- Anerkjenn kunnskapen hos kunstnere og kulturfolk.
- Kultureliten må anerkjenne sin posisjon og kompetanse.

## 6. Publikum må tas på alvor

- Institusjonenes må både være nyskapende og formidle.
- Jo større de er, desto lengre og skal de nå ut.
- Likevel må de ha ulike profiler og tydelig identitet.

## 7. De mindre institusjonene

- Utelukkende fokusere på kunstnerisk innovasjon.
- Må gis rom og ressurser.
- Kutt ut ensartede krav til ulike institusjoner.

## 8. Kulturhus

- Fort identitetsløse produsenter av samme repertoar.
- Må være innovative og knytte bånd til lokalt kulturliv.
- Stopp pengebruken på nye bygg.
- Bruk pengene på uavhengig kultur i stedet.

## 9. Offentlige rom

- Må være en arena for kultur.
- Mer opera på gaten, ballett i skolen, performance på arbeidsplassen, eksperimentelt teater i skogen, visuell kunst på sjøen og musikk på fjellet.

## 10. Kunstnerne

- Støtten må rettes mest mulig mot kunstnere.
- Arbeidet må honoreres skikkelig.
- Kunstnere trenger ikke å formidle alt hele tiden.
- Er kultur relevant for minst ett annet menneske, har vi seiret!